

Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola

„ Darbs ar RMDV 2. kursu
izglītojamajiem latviešu valodas stundās
- publiskās runas un uzstāšanās prasmju
apguve.”

Metodiskā izstrāde.
(6 stundas)

Vita Borisa
2019

SATURS

Ievads.....	1
1.Runas saziņā.....	6
1.1.Runas kā process.....	6
1.2.Publiskā runa.....	8
2. Balss izteiksmes līdzekļi runā.....	11
3. Runas procesa komponenti un tās vērtēšanas kritēriji.....	12
Nobeigums.....	27
Informācijas avotu bibliogrāfija.....	28

IEVADS

Valoda ir viens no būtiskākajiem personības vērtēšanas kritērijiem sabiedrībā. Pēc cilvēka runas var spriest par viņa izglītības līmeni un ne tikai. Ir novērots, ka dzīvē lielākus panākumus parasti gūst cilvēki, kuri ir ne tikai kādā noteiktā jomā uzkrājuši zināšanas, bet arī spēj sevi veiksmīgi realizēt saziņā - adekvāti izsakoties. Māku prasmīgi runāt un veiksmīgi kontaktēties nodrošina valodas, runas un saskarsmes prasmes, kā arī spēja pielietot šīs prasmes visdažādākajās dzīves situācijās. Prasme izjust saskarsmes partnera pozīciju. Tāpēc publiskā runa un prasme veiksmīgi uzstāties auditorijas priekšā ir viena no tām jomām, kuras svarīgi apgūt vidusskolas laikā.

Šīs izstrādes mērķis ir aktualizēt retorikas pamatzināšanu apguvi un runas prasmju attīstīšanu darbā ar RDMV 2. kursu audzēkņiem, atkārtojot publiskās runas veidošanas principus un apgūstot prasmi tos lietot ikdienā. Varam pieņemt, ka RMDV 2.kursa mācību saturs apmēram atbilst 11. klases mācību saturam vispārizglītojošajā vidusskolā. Tāpēc darbā tiek izmantota mācību grāmata „Latviešu valoda 11. klasei”¹. Grāmatā paredzētās nodaļas

¹ Latviešu valoda 11. Klasei/Urbanoviča I., Šūpola R., Vanaga A. - Rīga: Zvaigzne ABC, 2011. – 168 lpp.

„Valoda un ietekmēšana” (10 st.) ietvaros nodaļu „Runas māksla” un „Publiskā runa” apguvei paredzētas 6 mācību stundas.

Metodiskās izstrādes mērķis: atkārtot publiskās runas veidošanas principus un iemācīties tos prasmīgi lietot.

Uzdevumi:

- 1) pārrunāt publiskās runas veidošanas principus, tās uzbūvi;
- 2) pārrunāt vērtēšanas kritērijus un prasības;
- 3) izmantot interneta u.c. resursus, veidojot savas publiskās runas tematiku;
- 4) uzstāties ar publisko runu [ieteicams izmantot paša sagatavotu prezentāciju (vizualizācija)];
- 5) uzdot jautājumus saviem grupas biedriem par dzirdēto (atgriezeniskā saite).

Paredzamais rezultāts:

- 1) ir izpratne par retorikas pamatiem;
- 2) zina publiskās runas pamatprincipus, prot tos izmantot;
- 3) vērtē savu un cita publisko runu – saturu, izmantotos valodas izteiksmes līdzekļus, tās atbilstību saziņas situācijai;
- 4) viegluma, pārliecības, komforta, miera sajūta publiskas uzstāšanās laikā;

- 5) uztver publisko runu kā savu uzskatu un attieksmju atspoguļotāju;
- 6) apzinās, ka ortogrāfijas un ortoēpijas normu ievērošana rada priekšstatu par augstu cilvēka izglītības un inteliģences līmeni;
- 7) galveno esošo mīnusu novēršana: vārdi- parazīti, žesti- parazīti, monotonums, kontakta trūkums ar klausītājiem utt.;
- 8) apzinās, ka valoda ir sabiedrības ietekmēšanas un cilvēka uzskatu paušanas līdzeklis;
- 9) ievēro etiķeti publiskās saziņas situācijās;
- 10) skaidra apziņa: kā stāvēt, kā žestikulēt, kā skatīties zālē, kā sagatavot savu balss aparātu, kā pārvietoties pa auditoriju, kā iekvēlināt, iedvesmot klausītājus, kā atbildēt uz jautājumiem no zāles...
- 11) apzinās publiskās runas iemaņu nozīmi mūsdienu sabiedrībā.

Laikā, kad skolās par prioritāti diemžēl vairs netiek uzskatīta vispusīgas un harmoniskas personības audzināšana, gluži dabiski, mazāk uzmanības tiek veltīts arī runas prasmei. Šobrīd skolu mācību darbā nesamērīgi lielu īpatsvaru ieņem klausīšanās, vērošana, dažāda veida darba lapu un testu pildīšana, mazāk laika atstājot audzēkņu pašizteiksmei runā.

1. RUNA SAZIŅĀ

Mēdz teikt, ka tas, kurš māc skaisti runāt, spēj valdīt pār cilvēku sirdīm un ausīm. Tāpat kā senie filozofi, arī mūsdienu zinātnieki ir nonākuši pie slēdziena, ka oratora runas prasme, viņa ārējais izskats kombinācijā ar noteiktām emocijām, spēj būtiski ietekmēt uzrunātos cilvēkus. Runas prasme kā vārdiskās saziņas sastāvdaļa cauri gadu simteņiem nav zaudējusi savu aktualitāti un nozīmīgumu.

Taisnību sakot, lielākajai daļai mūsu skolas jauniešu jau doma, ka viņiem būs jāuzstājas klausītāju priekšā, šķiet biedējoša. Taču ir vairāki visnotaļ būtiski iemesli, kāpēc būtu jāvar pārvarēt bailes no uzstāšanās un jāiemācās uzstāties publiski. Prasme runāt auditorijas priekšā ir nepieciešama daudzu profesiju pārstāvjiem: žurnālistiem, sabiedrisko attiecību speciālistiem, tirdzniecības pārstāvjiem un dažāda līmeņa vadītājiem, tāpat arī pašnodarbinātām personām, kuras vēlas uzsākt savu biznesu.

1.1. Runa kā process

Runa ir valodas mutvārdu forma. Tā ir cilvēkiem raksturīga specifiska darbība, kas nodrošina savstarpējos sakarus. Valoda izveidojusies gadu tūkstošu gaitā. Runa un valoda spēj attīstīties tikai cilvēku sabiedrībā, turklāt tikai noteiktā bērna attīstības posmā.

Runas aparātu veido balsene un rezonatoru sistēma - deguna blakusdobumi apvienojumā ar mutes un deguna dobumiem. Vibrējot balss saitēm, rodas skaņas. Patskaņus veido balss saišu vibrācija. Līdzskaņi rodas mutes un deguna dobumos.

Skaņu veidošanā iesaistīto muskuļu saskaņotu darbību nodrošina ietekmes no vairākām cilvēka galvas smadzeņu daļām. Galvenais runas motoriskais centrs atrodas galvas smadzeņu lielo pusložu garozā, turklāt t.s. dominējošā puslodē : labročiem - kreisajā, bet kreīliem - labajā smadzeņu pusē.

Cilvēks informācijas iegūšanai izmanto divas signālsistēmas. Pirmā signālsistēma izveidojusies gan dzīvniekiem, gan cilvēkiem, to veido vides radīto tiešo kairinājumu sajūtu analīze un sintēze.

Otrā daudz sarežģītākā signālsistēma ir saistīta ar runu un valodu. Interesanti, ka dzirdētie vai lasītie vārdi cilvēkā parasti izraisa tādu pašu nosacījuma reakciju kā pats kairinājuma avots. Ne velti krievu zinātnieks I. Pavlovs norādījis, ka vārdi ir *signālu signāli*. Augstākajā cilvēciskajā domāšanā vārdi dod iespēju abstrahēties no konkrētajiem priekšmetiem un norisēm, veidojot vispārinājumus, kas izpaužas jēdzienos. Tāpēc varam teikt, ka katra cilvēka runā labi atspoguļojas viņa domāšanas process, atklājas domāšanas īpatnības, ikviens cilvēks, būdams apveltīts ar prātu, jūtām un gribu, runas procesā veicina vai kavē savas runas ieceres

īstenošanos. Prasmīgs runātājs valodas, skaņu vai citu signālu veidā vienlaikus gan noraida informāciju, gan atgriezeniskās saiknes veidā arī uztver vērtējumu par savu ietekmi uz klausītājiem, atbilstoši saņemtajai informācijai viņš tad arī koriģē savu runu.

Zinātnieku veiktie teorētiskie pētījumi mūsdienās ļauj secināt, ka mācība par runas prasmi saglabā savu senatnē izstrādāto kanonu pamatiezīmes, vienlaikus iegūstot arī daudz jaunu, šodienīgu akcentu. Ja vēl nesen runas prasme tika saistīta ar monoloģisku oratora uzstāšanos, tad mūsdienās tā vairāk ir virzīta un orientēta uz saziņas dialogisko kultūru. Retorikas ietekmju zona ir plaša – no dziļi personiskām līdz sabiedriski nozīmīgām situācijām. Retorika ir zinātne, oratoriskā māksla - tā ir māksla. Tāpēc pats par sevi saprotams, ka runas prasmju attīstīšanu nevar nodrošināt tikai ar vienas mācību grāmatas izlasīšanu, vai nedaudzu skolas mācību stundu ietvaros.

1.2. Publiskā runa

Publiskās runas mākslas jeb retorikas vēsture latviešu valodā nav ļoti sena. Par šīs jomas aizsācēju varbūt nosacīti varētu uzskatīt no hernhūtiešu aprindām nākušo 18. gadu simteņa audēju un laicīgo dzeju autoru Ķikuļu Jēkabu, kurš runas vēsturē sevi pieteicis ar kaligrāfiski noformētiem lūgumrakstiem. Plašāk pazīstami, taču

diezgan komiski runas mākslas kopēji attēloti brāļu Kaudzīšu „Mērnietu laikos” - Prātnieks un Pietuka Krustiņš. Arī frāze: „Runas vīriem spēks mutē,” rodama šajā romānā.

Protams, ka vispirms katrs cilvēks apgūst ikdienas runas prasmi, tikai pēc tam publiskās runas iemaņas.

Publiskā runa ir klausītāju ietekmēšanas līdzeklis. Arī atbilde mācību stundā un piedalīšanās diskusijā vai mākslinieciskajā pašdarbībā nav iespējama bez publiskās runas pamatu prasmes.

Katrai publiskajai runai ir jāgatavojas. Vispirms jāizdomā, ko runātājs grib pateikt, kā viņš pats izprot problēmu, tā jāizanalizē, pēc tam jāuzraksta. Jādomā par detaļām, kā panākt psiholoģiski lielāko iedarbīgumu. Nozīmīgai publiskai runai ir nepieciešams plāns, pēc tam izstrādā konspektu. Tas ir pirmais solis. Vēlams šo runu iedot cilvēkam, kuram runātājs uzticas un kurš varētu to rediģēt, proti, - izdarīt to nežēlīgi, svītrojot lieko, dažreiz pat smejojoties par uzrakstīto. Tad runa atkal jāslīpē jau otrajā redakcijā. Nevajag baidīties, ka tā kļuvusi ļoti vienkārša, patiesībā tas rāda, ka teksts ticis pamatīgi apstrādāts. Publiskā runa ir pakļauta visiem zināmajiem tekstveides nosacījumiem. Uzstājoties doma izsakāma ne tikai atsevišķos teikumos, bet teikumu kopās, kuru uzbūvei jāatbilst teksta veidošanas likumībām. Sarežģītu runu uzrakstīt nav grūti, bet liela meistarība -

sacerēt vienkāršu, saturīgu uzstāšanos, kas cilvēkiem ietu pie sirds. Lai runa neskanētu samāksloti, no galvas tā jānācās nav.

Publiskā runa ir visciešākā veidā saistīta ar runas mākslas pamatlikumiem. Labas publiskās runas iezīmes:

- 1) mērķtiecība (skaidrība, ko grib pateikt, ko ar runu vēlas panākt);
- 2) dzirdamība (precīza valodas skaņu izruna un pietiekams skaļums);
- 3) atbilstība literārajai valodai (domu izteikšana visiem saprotamā pieņemamā veidā);
- 4) saprotamība (runātāja kompetence, klausītāju īpašību ievērošana);
- 5) interesantums (izteiksmīgas runas pamatu ievērošana, labs humors).

Publiskā runā iespējams izmantot ne tikai stāstījuma teikumus vien, bet arī citus teikumu veidus. Ar jautājuma teikumiem iespējams saasināt klausītāju uzmanību. Rosinājuma teikumos ir izteikta vēlēšanās pievērst klausītājus saviem uzskatiem, ietekmēt vai pārliecināt.

2. BALSS IZTEIKSMES LĪDZEKĻI RUNĀ

Uzstājoties vienmēr ir svarīgi, lai izruna būtu skaidra un pareiza. Runas mākslas pamatviela ir valoda, ko cilvēks izveido ar saviem runas orgāniem no balss skaņām, sarindojot tās vārdos, turklāt tas prasa arī tehnisku veiklību. Cilvēka balss akustisko struktūru raksturo skaļums, augstums, tembrs, spēks un rezonanse. Līdz ar to balss pilnveidošanas pamatā ir ķermeņa un balss aparāta vienota darbība. Nepieciešams mērķtiecīgi vingrināt un attīstīt elpošanas, artikulācijas, ķermeņa motorikas, dzirdes, redzes un citu sajūtu konsolidāciju. Arī domāšana, jūtas un griba ir vienoti. Jāatceras, ka ietekmīgu runu raksturo ne tikai runātāja intelektuālas iespējas, bet arī griba pārliecināt, kas klausītājiem ļauj uztvert un saprast pausto.

Diemžēl skolā lielākā daļa audzēkņu aizvien vēl neapzinās skaņas veidošanās nozīmīgumu. Vērojama arī diezgan inerta attieksme pret runas procesu, pēc principa: “kurš gan no mums nemāk runāt?”

Līdz šim ir publicēts gaužām maz pētījumu, kas skaidrotu runas procesu, pamatojoties uz jaunākajiem zinātniskajiem pētījumiem vai sasaistītu tos ar pedagoģisko praksi.

3. RUNAS PROCESA KOMPONENTI UN TĀS VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Sengrieķu retorikas iedibinātājs S. Aristotelis jau 330. gadā p.m.ē. darbā “Retorika” runas procesu iedala trīs komponentos:

- 1) orators – persona, kas runā;
- 2) runa – kuru šī persona izpilda;
- 3) klausītājs – persona, kura šo runu uztver.

Analizējot runas procesu, kā vadošais komponents akcentējas runātājs, bet kā vadāmais – klausītājs. Taču mūsdienu skatījumā persona, kura stājas šādās attiecībās, tiek aplūkota nevis vienkārši kā “runājošs objekts”, bet gan kā personība – sarežģīts fizioloģisko, fizisko un psihisko faktoru kopums, kas ietekmē pašu runu.

Saņemot uzdevumu, - izveidot publisku uzstāšanos par kādu sev svarīgu tēmu, jaunieši tiek iepazīstināti arī ar publiskās runas vērtēšanas kritērijiem, tāpēc gatavošanās procesā skolēns var sekot līdzi, vai viņa runā ir ievēroti visi nosacījumi, kas tiks vērtēti.

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums		Publiskā runa						
Datums _____		Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums						
SKOLĒNA DARBA LAPA								
Nr.	Vārds	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								
11.								
12.								
13.								
14.								
15.								
16.								
17.								
18.								
19.								
20.								

Viens no būtiskākajiem kritērijiem ir runas saturs (3 punkti).

Uzsākot runu, runātājam jāformulē temats tā, lai varētu piesaistīt klausītāju uzmanību. Jāievēro arī temata formulēšanas nosacījumi. Ja temata vietā runātājs formulē tēmu („Pastāstīšu par ...”), tad par temata formulējumu punktu nesaņem, jo nav ievēroti noteikumi un temata vietā formulēta tēma. Divus punktus var saņemt par izvēlētajā temata pamatojumu, aktualitāti.

Tam jābūt pārlicinošam, lai klausītājiem rastos pārlicība, ka dzirdēs par runātājam aktuālu problēmu. Ja temata izvēli pamato ar frāzi, ka „man tas patīk”, vairāk par vienu punktu skolēns nevar saņemt. Runas laikā nedrīkst novērsties no temata, tāpēc ir būtiski ievērot, lai saturs atbilstu tematam.

Uzstāšanās laikā vērtē runas uzbūvi (3 punkti).

Atsevišķi tiek vērtēts katrs runas posms. Par ievadu var saņemt vienu punktu, ja tas ir īss, klausītāju uzmanību piesaistošs, ja pāris teikumus pieteikta problēma. Iztirzājuma daļā, lai saņemtu divus punktus, skolēnam loģiskā secībā ar argumentiem jāatklāj problēma. Runas laikā skolēns nedrīkst haotiski nosaukt faktus un tos argumentēt. Šādā situācijā skolēns nesaņem nevienu punktu. Pamatojumam jāseko uzreiz pēc fakta minēšanas. Par nobeigumu skolēns var saņemt vienu punktu, ja dažos teikumos izteikts secinājums par tematā pieteikto problēmu.

Viens no mācību valodas uzdevumiem ir apgūt māku mērķtiecīgi lietot valodas līdzekļus, izmantot saziņā valodas funkcionālos un emocionāli ekspresīvos stilus, saskatīt valodas stilistiskās un tēlainās izteiksmes līdzekļu nozīmi tekstā. Šīs apgūtās prasmes skolēns var demonstrēt runas laikā un saņemt 3 punktus par valodas bagātību. Par valodas bagātību liecina vārdu krājums, izmantotās leksikas daudzveidība, sinonīmu, salīdzinājumu, vārdu ar pārnesto nozīmi, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu, frazeoloģismu lietošana.

Runā skolēnam brīvi vajadzētu lietot gan pēc uzbūves, gan izteikuma mērķa daudzveidīgus teikumus. Ja teikumi ir vienveidīgi,

nepareizi konstruēti, tad punktu nesaņem. Runas laikā skolēnam jāievēro valodas kultūras normas.

Lai klausītāji uztvertu runā pausto domu, būtisks faktors ir runātāja izteikšanās veids (3 punkti).

Ja skolēns runā pārliecinoši, vārdus izrunā pietiekami skaļi un sadzirdami, tad var saņemt 1 punktu. Taču, ja skolēna runā manāms nedrošums, tad nesaņem punktus. Runai jābūt skaidri sadzirdamai visiem klausītājiem. Skolēna runas vērtējumā neietekmē akcents un runas defekti. Runai nevajadzētu būt iestudētai, bet gan brīvi plūstošai. Ja skolēns parazītvārdus un skaņas nelieto, tad saņem vienu punktu. Ja skolēns runā ļoti ātri („ber vārdus kā pupas”) vai, gluži pretēji, runā ļoti lēni, ietur nepamatotas pauzes, tad par runas tempu punktu nesaņem. Pārējos gadījumos saņem vienu punktu.

Runas saturu, runas uzbūvi, valodas bagātību un izteikšanās veidu gan skolotājs, gan paši audzēkņi var novērtēt katra skolēna publiskās runas laikā.

Atgriezeniskā saikne (publikas jautājumi par uzzināto). Visu publisko runu laikā skolēni cits pret citu izturas ar cieņu. Par cieņas izrādīšanu un ieinteresētas attieksmes paušanu skolēns var saņemt 3 punktus. Ja skolēns tikai pieklājības pēc klusi sēž un interesi par notiekošo neizrāda, tad var saņemt vienu punktu. Savukārt, ja skolēns

garlaikojas vai pat izrāda necieņu, nicinājumu, tad punktu par atieksmi nesāņem.

Lūk, dažas no audzēkņu aizpildītajām vērtēšanas lapām.

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums 14.01.19.

Publiskā runa

Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VARDŠ	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Dāva	Kabījas 1001	3	3	3	3	15	labi saīsta runa / Reiz 9
2.	Sofija	Kopējais divi	2	1	2	3	10	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
3.	Jolanta	Intervāls un sociāle tēla	2	2	3	3	12	daži lapa
4.	Heārs	Apģuvums, nebrīdams sēdēt	2	1	3	3	11	spēcīgs, labi vērdi / Reiz 9
5.	Aleksandra	Brīvvalsts	3	2	2	3	12	spēcīgs, labi vērdi / Reiz 9
6.	Anna	2. semestra sākums	3	2	2	3	12	spēcīgs, labi vērdi / Reiz 9
7.	Sofija	Tehniskā un ekonomiskā	3	2	2	3	14	spēcīgs, labi vērdi / Reiz 9
8.	Alīta	Brīvvalsts 31 g.	3	2	2	3	13	spēcīgs, labi vērdi / Reiz 9
9.	Amālija	Jaunviesu atpūta	3	2	3	2	13	Prezentācija: 8
10.	Elza	Kopējais sākums, daži vērdi	2	2	2	2	10	runa
11.	Viktorkija	Brīvvalsts, kopējais sākums, daži vērdi	3	3	3	3	15	prezentācija: 8
12.								
13.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums 15.01.19.

Publiskā runa

Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VARDŠ	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Dāva	Skolēnu darbs un prezentācija	3	3	3	3	15	spēcīgs, labi vērdi / Reiz 9
2.	Sofija	3. Jāņi un sociāle tēla	2	1	2	2	10	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
3.	Jolanta	3. Jāņi un sociāle tēla	2	1	3	3	13	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
4.	Heārs	3. Jāņi un sociāle tēla	3	1	2	3	12	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
5.	Aleksandra	3. Jāņi un sociāle tēla	2	1	2	3	12	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
6.	Anna	3. Jāņi un sociāle tēla	2	1	2	3	11	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
7.	Sofija	3. Jāņi un sociāle tēla	2	1	2	3	13	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
8.	Alīta	3. Jāņi un sociāle tēla	3	2	3	2	13	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
9.	Amālija	3. Jāņi un sociāle tēla	2	2	3	2	12	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
10.	Elza	3. Jāņi un sociāle tēla	2	2	2	2	11	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
11.	Viktorkija	3. Jāņi un sociāle tēla	3	3	3	3	15	runa, taču ir daži ^{daži} uzturam
12.								
13.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums
Datums _____

Publiskā runa
Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VĀRDŠ	Saturs	Runas uztūbe	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Daina	Kāpēc nemirstu	2p	2	2	3	11	Prezentācija 10 balles
2.	Dina	Singade	2p	2	2	3	15	
3.	Sofija	Kāpēc mēs	3p	3	2	2	12	
4.	Jolanda	Indivīdu sociālie tīkli	2p	3	3	3	15	
5.	Hovijs	Prognozēšana nākotnei	2p	3	3	3	15	Prezentācija 9 balles
6.	Aleksandra	Praktikas 2. daļa	2p	2	2	2	10	
7.	Anna	2. semestra prezentācija	2p	2	2	3	10	
8.	Kristīte	Koncentrācija 3p	3p	3	3	3	15	Prezentācija 10 balles
9.	Arīta	3p	3p	3p	3p	3p	15	Prezentācija 9 balles
10.	Anastasija	3p	2p	13p	13p	3p	14	Prezentācija 9 balles
11.	Viktorijs	3p	2p	3p	3p	2p	13	Prezentācija 9 balles
12.								
13.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums 15.01.

Publiskā runa
Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VĀRDŠ	Saturs	Runas uztūbe	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Daina	5	5	2	3	3	14	
2.	Anastasijs		5	5	5	3	15	
3.	Dina	3	5	5	5	3	15	
4.	Elīza							
5.	Arīta							
6.	Sofija	25	25	2	2 3	3	17	
7.	Hovijs	5	3	2	3	3	14	
8.	Ja šodienā	5	3	2	3	3	14	
9.	Aleksandra	3	3	2	2 3	3	14	
10.	Anna	3	3	2	3	3	14	
11.	Viktorijs							
12.	Dina							
13.	Aleksandra	5	3	3	3	3	15	
14.								
15.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums _____

Publiskā runa
Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VĀRDŠ	Saturs	Runas uztūbe	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Arīta	3	3	3	3	2	16	Prezentācija - 9
2.	Elīza	3	3	2	2	3	13	
3.	Viktorijs	3	3	3	2	3	14	Prezentācija - 9
4.								
5.								
6.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums 15.01.19.

Publiskā runa
Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VĀRDŠ	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Deivina	3	2	3	3	3	14	
2.	Azīla	3	3	3	2	2	13	Visa darba gaitā uzlabojas, bet uzlabojas
3.	Džija	3	3	3	3	2	14	Ļoti skaista, interesanta un interesanta 10
4.	Elza	2	2	2	2	1	11	Ļoti interesanti un maz
5.	Alise							
6.	Sofija	2	2	3	3	3	13	
7.	Klāra	3	3	3	3	3	15	10
8.	Elvīna							
9.	Jelena	3	3	3	3	2	14	
10.	Alexandra	3	3	3	3	2	14	
11.	Anna	3	3	2	3	2	13	
12.	Ulvija	3	3	3	3	2	14	Ļoti interesanta un interesanta 7
13.	Beatriksa							
14.	Amelija	2	3	3	2	1	11	Ļoti interesanta un interesanta 7
15.								
16.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums

Publiskā runa
Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VĀRDŠ	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Jana	3		3	3	3	15	
2.	Elza	2		2	-1	-2	-10	
3.	Beatriksa	2		3	-3	-3	-13	
4.	Elza	3		2	2	2	+2	
5.	Elvīna	3		3	3	3	15	
6.	Elvīna							
7.	Jelena	3	3	2	2	3	13	
8.	Klāra	3	2	2	2	3	12	
9.	Anna	3	3	2	3	3	14	
10.	Beatriksa	3	3	3	3	3	15	
11.	Elza	4	3		-3	-3	7	
12.	Elvīna	3	3	3	2	2	13	
13.	Beatriksa	2	3	2	3	3	13	
14.	Elvīna	3	3	3	3	3	15	
15.								
16.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums _____

Prezentācija 8
SKOLENA DARBA LAPA

Publiskā runa
Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

Nr.	VĀRDS	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Daina	3	3	3	2	3	13	
2.	Anna	3	3	3	3	3	15	
3.	Elīza	2	2	2	2	2	10	
4.	Sofija	2	2	2	3	2	11	8
5.	Arvīds	3	3	3	3	3	15	
6.	Jelena							
7.	Jelena	3	2	2	3	3	13	
8.	Aleksandra							
9.	Anna	3	3	3	3	3	14	
10.	Marta	3	3	3	3	3	15	9
11.	Anna							
12.	Sofija	3	3	3	3	3	15	
13.	Marta	2	3	2	2	2	11	

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums 15.01.2019.

SKOLENA DARBA LAPA

Publiskā runa
Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

Nr.	VĀRDS	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Daina	2	3	3	2	3	13	
2.	Marta	3	3	2	2	2	12	8
3.	Deva	3	2	3	3	2	13	9
4.	Elīza	2	1	2	2	2	9	-
5.	Sofija	2	2	1	2	2	9	
6.	Anna	-	-	-	-	-	-	
7.	Jelena	3	3	3	2	3	14	
8.	Marija	3	2	3	3	3	14	9
9.	Aleksandra	3	3	2	2	2	12	
10.	Anna	3	3	2	2	3	13	
11.	Anna	3	3	3	3	3	15	Runa foto' savstarpēji, iedzīvotāji 10
12.	Marta	3	3	3	3	3	15	
13.	Marta	3	3	3	2	2	13	

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums _____

Publiskā runa

Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VĀRDS	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Dāvids Birāns	3	2	3	2	2	12	Prezentācija
2.	Rīva	3	3	2	3	2	13	
3.	Sofija	2	2	2	2	2	10	8
4.	Elzabete	3	3	3	2	3	14	
5.	Hanna	3	3	3	3	3	15	10
6.	Aleksandra	3	2	1	1	2	10	
7.	Anna	3	3	2	3	3	14	
8.	Elzabete	3	3	3	3	3	15	10
9.	Anastāzija	2	3	3	3	3	14	4
10.	Elza	3	2	3	3	3	14	
11.	Viktorijs	3	3	3	2	2	13	8
12.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums 15.04.

Publiskā runa

Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VĀRDS	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Dāvids	3	3	3	3	2	14	4
2.	Anastāzija							
3.	Dāvids	3	3	3	3	3	15	3
4.	Elza							
5.	Anna	3	3	3	3	2	14	3
6.	Sofija	3	3	2	2	3	13	
7.	Hanna							3
8.	Dāvids							
9.	Aleksandra							
10.	Elzabete	3	3	2	2	2	12	
11.	Anna	2	3	2	3	3	13	
12.	Viktorijs	3	3	3	3	2	14	3
13.	Elza							
14.	Elzabete	3	3	3	3	3	15	3
15.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums 15.04.

Publiskā runa

Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	VĀRDS	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Dāvids	3	3	3	3	3	15	Prezentācija
2.	Elza	3	2	3	3	3	13	
3.	Elzabete	3	3	3	3	3	15	10
4.	Sofija	3	3	3	3	3	15	10
5.	Hanna	2	3	2	2	3	12	
6.	Sofija							
7.	Elzabete	3	3	3	3	3	14	
8.	Aleksandra	3	3	3	3	3	15	
9.	Anna	3	3	3	3	3	15	
10.	Viktorijs	3	3	3	3	3	15	10
11.	Elza							
12.	Elzabete	3	3	3	3	3	15	
13.	Anna	3	3	3	3	3	15	
14.	Anastāzija	3	3	3	3	2	14	10
15.								

Skolēnu darba lapa-savstarpējais vērtējums

Datums 15.01.19.

Publiskā runa

Savstarpējais vērtējums, pašvērtējums

SKOLĒNA DARBA LAPA

Nr.	Vārds	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids	Kontakts ar auditoriju	KOPĀ	KOMENTĀRI
1.	Daina	2	3	2	3	3	13	Prezentācija
2.	Anastazija	2	1	2	2	1	9	
3.	Dija	2	3	3	3	3	13	
4.	Elīza	2	3	2	1	2	10	
5.	Alīna	2	2	2	2	2	9	
6.	Estija	2	2	2	2	2	11	
7.	Jasīns	3	2	3	3	3	14	
8.	Jasīna							
9.	Aleksandra	2	2	2	2	2	11	
10.	Anna	2	1	1	1	1	10	
11.	Nikolija	2	3	2	3	2	12	
12.	Jeva							
13.	Beateviera	3	3	3	3	3	15	
14.								

Pēc uzstāšanās katrs audzēknis ņem arī pašvērtējuma lapu, kuru aizpildot, nākas izvērtēt savas veiksmes un neveiksmes. Lūk, dažas no šīm pašvērtējuma lapām.

PASVĒRTEJUMS

Saturs (punkti) - jo 2, Runa atbilst tematam, cenšas pamatot tematā ievēli, bet tomēr ne tieši galam.

Uzstāšanās - 1,5

jo bija redzams uzturamums uzturamā laikā

Ieguldītais darbs - 1,5

jo nebija pierādāmi plāni atbilstot tematā un tātad pateikts

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - 1,5

jo tika atbildēti argumentēti, bet nebija precīzi

Originalitāte - 1

jo nekas īpaši jauns nebija pateikts.

Ieguvums ^{vērtība} pierādīta uzturamā publikācijā

Vieglākais bija atbildēt uz jautājumiem

Grūtākais bija atbilstēt pašu runai

Prognozētais vērtējums (balles) - 4,6

PAŠVĒRTĒJUMS

Saturs (punkti) - jo 1, jo es nepastāstīju kaut ko jaunu

Uzstāšanās - 2

jo es cenšos kontaktēt ar klausītājiem, bet bija parāra māzi informācija

Ieguldītais darbs - 2

jo es ceru, ka kāds cilvēks man padomā par to kā visām labāk iesāktis otro nemitu

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - 1

jo varēja formulēt atbildi vi diezgan grūti

Originalitāte - 1

jo tas, ko vajag atstāties ir visiem zināms, tas nav interesanti

Ieguvums jauna pieredze

Vieglākais bija - nebija

Grūtākais bija neapņemt

Prognozētais vērtējums (balles) - 3. 4ja!

PAŠVĒRTĒJUMS

Saturs (punkti) - jo 2, jo runāju nekonkrēti

Uzstāšanās -

jo 3, jo runāju bez lasīšanas

Ieguldītais darbs -

jo 2, jo nedaudz jau strādāju

Attieksme, atbildes uz jautājumiem -

jo 2, jo neprotu pareizi nozīmēt uz jautājumiem

Originalitāte -

jo 2, jo centos izmantot pieredzi no dzīves

Ieguvums Padomāju par to, ko varu pateikt

Vieglākais bija iedomāt aktuālu tēmu

Grūtākais bija atbildēt uz jautājumiem

Prognozētais vērtējums (balles) - 7

PASVĒRTEJUMS

Saturs (punkti) - 3
Uzstāšanās - 1
ja, manuprāt tas bija bagātīgs ar manī pašas pieredzi un aktuāls.

jo es varēju vairāk vēstītis sevītajos labāk nosūtīt.

legalditais darbs - 1
danzē ieguldīts.

jo prezentācijai bija mēģinājis baidēs, atbilstoši pašai runas rakstīšanai.

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - veiksmīgi

jo es atbildēju uz jautājumiem pabeidzotiem plāsi.

Originalitāte - 1
idejās

jo tēma bija oriģināla, es biju domājusi, kurā tēma man pašai ir tuva un par kuru runāt būtu viegli.

Ieguvums - 1
spējams kāda pārdomas par apzinātu masīnu.

Viegļākais bija veidot prezentāciju pēc runas tēmas.

Grūtākais bija formulēt savas domas, uzturēt

Prognozētais vērtējums (balles) - 4/8

Labi, gaidīt Tavu runu.

15. jūnijā, jo
atbilstoši par
1. jūnijā.
savu runu
10, ko 11 gabaru
runa
15. jūnijā, jo
atbilstoši

PASVĒRTEJUMS

Saturs (punkti) - 3
Uzstāšanās - 3
ja, jo man sagatavota runa, jo pēdējā laikā, bet, iznīcījam, šis nedēļas laikā būtu sagatavojusi runu.

jo uzskatu, ka runāju saprātīgi, saprotami.

legalditais darbs - 2
jo darbs ir ieguldīts, bet vienīgi būt labāk.

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - 3
jo uzskatu, ka attieksme bija laba un atbildes, sarežģītas.

Originalitāte - 2
jo uzskatu, ka par to tēmu bija runāts, taču gan nepareizi.

Ieguvums - vairākus uzdevumus par šādu problēmu izteikumi

Viegļākais bija prezentēt un atbildēt uz jautājumiem.

Grūtākais bija izveidot runu, kas būtu viegli saprotama.

Prognozētais vērtējums (balles) - 7

PASVĒRTEJUMS

Saturs (punkti) - 3
Uzstāšanās - 1
ja Es pamatīgi saram runāt un atbildēju uz jautājumiem kurās bija runas saturs.

jo Es nerunāju onaidzi, un es labāk var izstāties.

legalditais darbs - 2
jo Es uzdevotāju runu, bet būtu labāk, ja es gatavotos arī runas.

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - 2
jo Es atbildēju uz jautājumiem, bet es sapratu, un varēju atbildēt man.

Originalitāte - 2
jo Man bija, ka šī runa palīdzināšana būtu labāka, ja es būtu šīs tēmas.

Ieguvums - pieredze. Es daudz no jaunajiem uzdevumiem, no atbilstošiem.

Viegļākais bija uzdevotāju plānu un runu.

Grūtākais bija runāt.

Prognozētais vērtējums (balles) - 5/6

PAŠVERTEJUMS

Saturs (punkti) - jo ² forēns protestisms, kas dažādi oriģinalitāte

Uzstāšanās - 2

jo _____

Ieguldītais darbs - 2

jo ^{nebeis} krāsas un atspējas

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - 2

jo nebeis spējas

Oriģinalitāte - 1

jo nav nekādu oriģinālu, bet ir protestisms

Ieguvums ^{subjektīvs} subjektīvs dienas režīms

Vieglākais bija atlasīt forēns

Grūtākais bija prezentēt savu darbu

Prognozētais vērtējums (balles) - 3

PAŠVERTEJUMS

Saturs (punkti) - jo 2,5 bijs cilvēki, kurus šķēršļi ir astma protestants

Uzstāšanās - 3

jo cilvēki man atbildēja un

Ieguldītais darbs - 3

jo pasūtīju no pirmai attiecno pie darbu, kas mājās saskatīt sev

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - 2,5

jo bijs gribējusi atbildēt un pateikties par labu

Oriģinalitāte - 2

jo teva bija ievēlāta

Ieguvums eti nod runāja publiskas priekš mauloģa. Tas ir vārdi

Vieglākais bija _____

Grūtākais bija pasūtīt sev darbu, un nākt līdus

Prognozētais vērtējums (balles) - 9

PAŠVĒRTĒJUMS

Saturs (punkti) - 2 jo ir ne liels galam izteikta tēma

Uzstāšanās - 3

jo runāju bini

Ieguldtais darbs - 2

jo vārda būt arī vairāk

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - 2

jo uz jautājumu atbildēju nepilni

Originalitāte - 2

jo tēma ir aktuāla, bet varēja to atstāt pilnā

Ieguvums pamācīja sevi, jo ka man ir tēma ir aktuāla

Vieglākais bija satācīt prezentāciju

Grūtākais bija izdomāt savu atbildēsi tēmai

Prognozētais vērtējums (balles) - 6

PAŠVĒRTĒJUMS

Saturs (punkti) - 3 jo es centos cik spēju izdomāt par tēmu, un ievēros un protēju no vārdu atnācīja.

Uzstāšanās - 3

jo centos komunicēt ar cilvēkiem, spārdot, un izdomāt ar mēteju.

Ieguldtais darbs - 3

jo mēteju lasos un ieguldēju visu, lai tāpat mana runa.

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - 3

jo atbildēju uz visiem jautājumiem, un es tika man uzdoti.

Originalitāte - 3

jo, manuprāt, es izvēlos lētā atnāst tēmu par, un es lētā daudz joprojām šobrīd.

Ieguvums - 5

Vieglākais bija atnāst komunicēt ar klausītājiem runas laikā

Grūtākais bija runāt par tēmu

Prognozētais vērtējums (balles) - 9

PAŠVĒRTĒJUMS

Saturs (punkti) - 2 jo centos pastāstīt visu, ko biju izdomājis

Uzstāšanās - 3

jo runāju pilnā

Ieguldtais darbs - 3

jo lasīju vairākus rakstus par savu tēmu

Attieksme, atbildes uz jautājumiem - 3

jo atbildēju uz visiem jautājumiem

Originalitāte - 3

jo ideja bija oriģināla un par tādā daudz piedomāts

Ieguvums - lasīju daudz rakstus un uzreiz, ko ir daudz zināms mēs pašiem

Vieglākais bija atnāst informāciju, izdomāt savu viedokli

Grūtākais bija atnāst par tēmu, ko izvēlēties

Prognozētais vērtējums (balles) - 9

Interesants rādītājs ir paša runātāja prognoze par nopelnīto atzīmi. Jāatzīmē, ka ne visi audzēkņi spēj objektīvi izvērtēt tieši savu sniegumu, daudzkārt vieglāk ir vērtēt citus runātājus.

NOBEIGUMS

Nobeigumā gribētos akcentēt nepieciešamību mācīt publiskās runas prasmi daudz biežāk nekā tas ikdienā mācību procesā izdodas, pie tam darīt to it visās mācību stundās, ne tikai latviešu valodas un literatūras nodarbībās.

Turpmākajā darbā ar jauniešiem būtu realizējama virkne svarīgu uzdevumu un vingrinājumu: stāja publikas priekšā; mini prezentācija ar atgriezeniskās saiknes sniegšanu; mutiskas improvizācijas iemaņas; iemaņas ātri, spontāni, „saglabājot cieņu”, atbildēt uz sarežģītiem jautājumiem; vingrinājumi „runājošu” un „komunikācijas” žestu prasmē un spējā uzturēt labu acu kontaktu ar klausītājiem. Taču pagaidām tie visi uzskatāmi par nākotnes uzdevumiem.

Pielikumā - jauniešu veidotās mini prezentācijas (bez labojumiem), kas izmantotas uzstāšanās laikā.

INFORMĀCIJAS AVOTU BIBLIOGRĀFIJA

1. Apele A. Prasme runāt publiski. Rīga: Zvaigzne ABC, 2012. - 128. lpp.
 2. Ceplītis L. Izteiksmīgas runas pamati. R.: LPSR ZA izd-ba, 1960.- 179.lpp.
 3. Geikina S. Retorikas pamati. Rīga: RaKa: 2003. - 166. lpp.
 4. Hindls T. Prasme uzstāties. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000. - 152. lpp.
 5. Keigels, Dž., T. Uzstāšanās māksla. Rīga: Apgāds "ATĒNA", 2008.- 205. lpp.
 6. Kramiņš E. Runas prasme saziņā. R., Biznesa augstskola Turība: 2005, -688. lpp.
 7. Senās Grieķijas kultūra/ Rubenis A. - Rīga: Zvaigzne ABC, 1998. – 336 lpp.
 8. Urbanoviča I. Ietekmīga valoda. R.: AML/RSU – 2001, 112 lpp.
- <https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda/11-klase/publiska-runa-7950/re-2ffabd46-4b43-44f0-8f51-a48af5c63101>

